

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра політичних наук і права
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА
ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
з міжнародною участю**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 року

м. Одеса

УДК 321(477)(063)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10>

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
(протокол від 28 травня 2026 року № 14)*

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Рецензенти:

Кокорев О. В., доктор політичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку.

Петінова О. Б., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Музиченко Г. В. – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Каменчук Т. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Таску-Ставре М. – доктор політичних наук, професор, професор Бухарестського університету (Румунія);

Хевцуріані А. – доктор наук у сфері міжнародних відносин, професор факультету права та міжнародних відносин, Грузинський технічний університет (Грузія).

У збірнику матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» представлено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, молодих науковців та практиків із вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти та наукових установ, об'єднаних прагненням до осмислення актуальних викликів державотворення, суспільного розвитку та післявоєнної відбудови України.

Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політичної, правової, економічної та соціогуманітарної науки. У наукових доповідях і дослідженнях висвітлено питання розвитку та модернізації політичних інститутів і процесів сучасної держави, правових та економічних механізмів відбудови України, інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам в умовах глобальних трансформацій. Значну увагу приділено філософським засадам державотворення, соціальним практикам і менеджменту соціокультурного розвитку, а також питанням євроінтеграції, транскордонної співпраці, міжнародних партнерств і регіональних стратегій сталого розвитку в умовах сучасних політичних та соціальних змін.

Збірник відображає високий рівень наукової дискусії та міждисциплінарного підходу до аналізу суспільно-політичних процесів, сприяє розвитку наукової комунікації та міжінституційної співпраці. Матеріали конференції становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, представників органів державної влади, місцевого самоврядування та фахівців у сфері політичних, правових, економічних і соціогуманітарних наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ І ПРОЦЕСИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ, МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Бутирін Євген	МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕКОЛОНІЗАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ МЕРЕЖІ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	14
Барановський Фелікс, Проноза Інна Горобець Василь	ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ ТРАНСФОРМАЦІЯ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВОЛОНТЕРСТВО ТА САМООРГАНІЗАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ	18 21
Дмитрашко Світлана, Пештерєва Ольга	ПОПУЛІЗМ І ПОЛІТИЧНА ПОЛЯРИЗАЦІЯ ЯК ВИКЛИКИ ДЕМОКРАТИЧНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ЛАНДШАФТУ	23
Железков Андрій	СИНТЕЗ АНТИДЕМОКРАТИЧНИХ ПРАКТИК: СТРАТЕГІЇ ВНУТРІШНЬОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ЕКСПАНСІЇ В ХХІ СТОЛІТТІ	27
Завгородня Юлія	ЦИФРОВЕ ВОЛОНТЕРСТВО ТА ІТ-АРМІЯ ЯК НОВІ СУБ'ЄКТИ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ	30
Каприця Роман	ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТА БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ	33
Кміта Н., Сенюк О.	ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	36
Кобець Юлія	БЛОКЧЕЙН ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ: ПОТЕНЦІАЛ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ	40
Колеснік Маргарита	БРОНЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК МЕХАНІЗМ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У 2026 РОЦІ	43
Колодяженський В.	ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ	46
Косенко Микола	ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ Е-ДЕМОКРАТІЇ: ДОСВІД ФРН ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ	49
Краснопольська Тетяна	ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	52
Лисенко Юлія	ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	55
Ломака Іванна	ФЕНОМЕН ПОЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	58
Малашенко Людмила	ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ ЯК ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ	61

Барановський Ф. В.,
доктор політичних наук,
професор кафедри філософії, соціології та політології
Державного торговельно-економічного університету
м. Київ, Україна

Проноза І. І.,
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук і права
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ

Сучасний розвиток демократичних держав супроводжується суттєвими змінами у функціонуванні політичних інститутів та формах взаємодії між владою і громадянами. Традиційна модель представницької демократії, яка тривалий час вважалася найбільш ефективною формою організації політичної влади, сьогодні дедалі частіше демонструє кризові ознаки. Зниження довіри до парламентів, політичних партій та урядів, поширення політичного абсентеїзму, посилення популістських рухів і зростання суспільного запиту на безпосередню участь громадян у процесах ухвалення рішень свідчать про необхідність переосмислення класичних механізмів політичного представництва. У науковому дискурсі ці процеси нерідко пов'язують із феноменом «постдемократії», за якого формальні демократичні процедури зберігаються, однак реальний вплив громадян на політичний процес поступово зменшується [2].

Однією з ключових причин трансформації представницької демократії є зміна характеру взаємодії між суспільством і політичними елітами. Політичні партії дедалі менше виконують функцію представництва інтересів соціальних груп і все частіше функціонують як професійні електоральні структури, орієнтовані насамперед на утримання влади. Це призводить до послаблення партійної ідентифікації виборців та зростання недовіри до інститутів влади загалом. Водночас активний розвиток цифрових технологій та соціальних мереж змінює сам характер політичної комунікації, роблячи її більш швидкою, емоційною та персоналізованою. За таких умов традиційні представницькі

механізми вже не здатні повною мірою забезпечити ефективний зв'язок між державою та громадянами [6].

Важливим проявом кризи представницької демократії є політичний абсентеїзм. У багатьох демократичних країнах спостерігається зниження явки виборців, особливо серед молоді. Значна частина громадян не вірить у здатність виборчих процедур реально впливати на державну політику. У результаті формується ситуація, коли демократичні інститути формально функціонують, однак рівень суспільної довіри до них постійно зменшується. Це створює сприятливі умови для розвитку популізму та радикалізації політичного дискурсу.

У відповідь на кризу представницьких механізмів у сучасній політичній теорії активно розвиваються концепції деліберативної та партисипаторної демократії. Деліберативна демократія акцентує увагу на важливості публічного обговорення суспільно значущих рішень. У межах цієї концепції легітимність влади визначається не лише результатами голосування, а й якістю суспільного діалогу, рівнем відкритості політичного процесу та можливістю громадян брати участь у дискусіях щодо ключових питань державної політики [4].

Партисипаторна демократія, своєю чергою, передбачає безпосереднє залучення громадян до процесів ухвалення рішень на різних рівнях управління. Найбільш поширеним прикладом такої участі є бюджети участі, у межах яких мешканці громад отримують можливість визначати напрями використання частини місцевого бюджету. Подібні практики набули значного поширення в європейських країнах і поступово інтегруються в систему місцевого самоврядування України. Їхнє значення полягає не лише у вирішенні локальних проблем, а й у формуванні відповідального громадянства та розвитку політичної культури участі [1].

Суттєвий вплив на трансформацію демократії має цифровізація політичних процесів. Розвиток електронного врядування, електронних петицій, цифрових платформ для консультацій із громадськістю створює нові можливості для взаємодії між державою та суспільством. Сучасні цифрові технології дозволяють громадянам оперативно реагувати на політичні рішення, брати участь у громадських обговореннях та здійснювати громадський контроль за діяльністю органів влади. Водночас цифровізація породжує і нові виклики, серед яких проблема дезінформації, інформаційних маніпуляцій та цифрової нерівності між різними соціальними групами.

Окремої уваги заслуговують новітні форми громадянської участі, зокрема громадянські асамблеї та громадянські журі. Їхня сутність полягає у залученні випадково відібраних громадян до обговорення складних політичних питань та підготовки рекомендацій для органів влади. Подібні практики

використовувалися в Ірландії, Франції та деяких інших країнах під час обговорення конституційних змін, екологічної політики та соціальних реформ. Перевагою таких механізмів є поєднання принципів представництва, суспільного діалогу та фахової експертизи [5].

Український контекст розвитку демократії має власну специфіку. З одного боку, для України характерний традиційно низький рівень довіри до політичних інститутів, що є наслідком тривалого посткомуністичного переходу, корупційних проблем та політичної нестабільності. З іншого боку, українське суспільство демонструє високий рівень громадянської мобілізації та здатність до самоорганізації. Особливо яскраво це проявилось після початку повномасштабної війни у 2022 році, коли волонтерські ініціативи, громадські організації та цифрові платформи стали важливими елементами взаємодії між суспільством і державою.

Важливу роль у розвитку цифрової демократії в Україні відіграє платформа «Дія», яка забезпечує доступ до державних послуг та окремих механізмів електронної участі громадян. Поширення електронних сервісів свідчить про поступове формування нової моделі взаємодії між державою та суспільством, у якій цифрові технології стають важливим інструментом демократичного врядування. Водночас умови воєнного стану обмежують можливості реалізації окремих форм прямої демократії, зокрема проведення виборів і референдумів, що актуалізує пошук альтернативних механізмів підтримання легітимності влади та суспільного діалогу.

Таким чином, сучасна представницька демократія перебуває у стані глибокої трансформації. Криза традиційних політичних інститутів не означає відмови від демократичної моделі загалом, а свідчить про необхідність її адаптації до нових соціальних та технологічних умов. У сучасних державах поступово формується гібридна модель демократії, у межах якої представницькі інститути поєднуються з механізмами прямої, цифрової та деліберативної участі громадян. Для України цей процес має особливе значення, оскільки розвиток нових форм громадянської участі може стати важливим чинником зміцнення демократичного врядування та підвищення довіри до державних інститутів.

Література:

1. Barber B. R. Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age. Berkeley : University of California Press, 2004. 320 p.
2. Crouch C. Post-Democracy. Cambridge : Polity Press, 2004. 200 p.
3. Fung A., Wright E. O. Deepening Democracy: Institutional Innovations in Empowered Participatory Governance. London : Verso, 2003. 312 p.

4. Habermas J. *Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*. Cambridge : MIT Press, 1996. 631 p.

5. Keane J. *Power and Humility: The Future of Monitory Democracy*. Cambridge : Cambridge University Press, 2018. 295 p.

Горобець В. В.,
аспірант 3 року навчання
спеціальності 052 «Політологія»
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВОЛОНТЕРСТВО ТА САМООРГАНІЗАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ

Повномасштабна війна стала потужним каталізатором трансформації громадянського суспільства в Україні. В умовах воєнного стану традиційні форми громадської участі зазнали суттєвих змін, поступившись більш гнучким, децентралізованим і швидким механізмам взаємодії. Одними з ключових інструментів соціальної мобілізації стали волонтерство та самоорганізація громадян, які забезпечили оперативну реакцію на виклики війни.

Громадські ініціативи трансформувалися з переважно інституціоналізованих форм (громадські організації, фонди) у мережеві, горизонтальні структури, що функціонують на засадах довіри, взаємодопомоги та швидкої комунікації. Важливу роль у цьому процесі відіграють цифрові технології, зокрема соціальні мережі та месенджери, які стали платформами для координації дій, збору ресурсів та поширення інформації.

На думку Т. Мадриги, «волонтерство не лише як соціальну практику, а передусім як елемент структури громадянського суспільства та канал політичної суб'єктивації громадян» [3], тобто це інструмент реалізації волі народу в обхід повільних бюрократичних процедур. Це створює прецедент, де суспільство не чекає рішень зверху, а самостійно визначає порядок денний, що є найвищим проявом демократичної зрілості. Як відзначають І. Дробуш та С. Іщук, «до Революції гідності та російської військової агресії розпочатої в 2014 році, рівень волонтерської діяльності в Україні був низьким. Під час цих подій почалося

Наукове видання

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Опубліковано в авторській редакції